

DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2025-55-3>

УДК 339.45:620.9

Фомішина В.М.

*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту, маркетингу і туризму
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7276-3280>
E-mail: vfomi0709@gmail.com*

Федорова Н.Є.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9619-7212>
E-mail: fedorova_nadiia@ukr.net*

Огородник Р.П.

*старший викладач кафедри менеджменту, маркетингу і туризму
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5038-9198>
E-mail: ruslik77@meta.ua*

Саркісян Р.К.

*студент
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3560-8014>
E-mail: rafael.s.0902@icloud.com*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЄС

Розглянуто роль і значення електроенергетики як один із головних факторів впливу на процес розвитку економіки країни. Визначено зміст зовнішньоекономічної діяльності енергетичного підприємства, зміст деталізовано за видами операцій суб'єктів господарської діяльності в галузі електроенергетики. На основі аналізу специфічних властивостей товару та особливого характеру відносин між групами учасників ринку електроенергії встановлено особливості зовнішньоекономічної діяльності у галузі. На основі проведеного аналізу виділено ключові особливості управління ЗЕД в галузі електроенергетики, обумовлені стратегічною важливістю цієї сфери, її високою урегульованістю, технічною складністю, специфікою продукту і характером взаємовідносин між учасниками. Запропоновано практичні рекомендації для господарюючих суб'єктів, що здійснюють ЗЕД в галузі енергетики, з урахуванням її специфіки.

Ключові слова: управління, зовнішньоекономічна діяльність, галузь електроенергетики, європейський енергетичний ринок, експорт і імпорт електроенергії.

Fomishyna Vira, Fedorova Nadiia, Ohorodnyk Ruslan, Sarkisyan Rafael. FEATURES OF MANAGING FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES OF ELECTRIC POWER ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INTEGRATION INTO THE EU ENERGY SYSTEM

The paper examines the role and significance of the electric power industry as a key factor influencing a country's economic development. It focuses on aspects such as energy security, integration into the European energy market, enhancement of economic efficiency, attraction of foreign investments, reduction of energy dependence, and stimulation of technical modernisation. The study defines the scope of foreign economic activity (FEA) for energy enterprises, detailing the types of operations conducted by business entities within the electricity sector. It analyses the specific characteristics of electricity as a commodity – such as its non-storability, immediate consumption, high sensitivity to time and demand, and transportation constraints – and the unique nature of relationships among market participants: Central executive authorities, Wholesale market entities, including producers and electricity sellers, Domestic and foreign electricity consumers. The paper also analyses annual electricity production, consumption, export, and import volumes, as well as the sources of electricity generation in Ukraine. It establishes that the National Power Company "Ukrenergo" 's strategic goal in foreign economic activity is integrating Ukraine's Unified Energy System (UES) into the European energy system ENTSO-E. This integration entails technical, regulatory, and institutional synchronisation with European standards and electricity markets, thereby enhancing electricity export/import capacity and mutually beneficial exchanges (flows). Such integration promotes the convergence of electricity markets across different countries and ensures the reliability of energy supply within Ukraine's UES. Based on the conducted analysis, the study identifies key features of managing foreign economic activity in the electricity sector,

shaped by the strategic importance of the field, its high degree of regulation, technical complexity, product specificity, and the nature of interactions among participants. Considering its specific characteristics, practical recommendations are proposed for business entities engaged in foreign economic activities within the energy sector.

Key words: management, foreign economic activity, electricity sector, European energy market, electricity export and import.

Постановка проблеми. Енергетика відіграє ключову роль у національній економіці України, забезпечуючи її функціонування, розвиток та інтеграцію до світових ринків. Енергетичний сектор має стратегічне значення для економічної стабільності та безпеки держави, адже є основою для роботи промисловості, транспорту, сільського господарства та житлово-комунального господарства і є критично важливим для їх стабільного роботи. За його участі створюється велика частка внутрішнього валового продукту країни, тут працює і сплачує податки значна кількість населення. Генерація і передавання електроенергії потребує реконструкції зруйнованих і будівництва нових об'єктів, розвитку зеленої енергетики, що сприятиме залученню внутрішніх та іноземних інвестицій на модернізацію енергетичної інфраструктури. Інвестування стимулюватиме нову зайнятість та економічне зростання.

Водночас ключовим чинником розвитку електроенергетичної галузі стає зовнішньоекономічна діяльність підприємств галузі, адже, з одного боку, експорт електроенергії традиційно приносить валютну виручку в країну, допомагає підтримувати стабільність гривні, а з другого – імпорт електроенергії дозволяє уникнути дисбалансів і безперервно забезпечувати споживачів продуктом.

Нині зовнішньоекономічна активність у сфері енергетики набула нового значення. У 2022 р. відбувся терміновий перехід української енергосистеми на синхронізовану роботу з європейським енергетичним об'єднанням ENTSO-E, який надав нових можливостей суб'єктам ринку. На сучасному етапі стратегічним пріоритетом діяльності НЕК «Укренерго» є повноцінна інтеграція національної енергосистеми та електроенергетичного ринку в загальноєвропейський простір. Цей процес зумовлює як необхідність теоретичного осмислення механізмів міжнародної взаємодії в енергетиці, так і розвиток практичних підходів до управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до аналізу енергетичного ринку в Україні виявляє низка учених. У своїй роботі Бугас В. В. та Казі-

мірова О. В. проаналізували основні характеристики, ключові напрями та специфічні риси економічних операцій, що супроводжують здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами електроенергетичного сектору [5]. Гончаренко М. В. досліджує оптовий ринок електроенергії як об'єкт державного регулювання [4]. Лір В., Биконя О. виявляють проблеми дисбалансу попиту та пропозиції на ринку електроенергії [3], та ін. Разом із тим, питання, пов'язані з викликами зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів паливно-енергетичного комплексу, зокрема електроенергетичних підприємств, розглядаються фрагментарно й недостатньо системно, що обумовлює необхідність подальших наукових досліджень у контексті інтеграції України до енергетичного простору ENTSO-E.

Метою статті є визначення особливостей управління зовнішньоекономічною діяльністю господарюючих суб'єктів електроенергетичної галузі України шляхом аналізу специфіки товару, взаємовідносин між групами суб'єктів ринку, аналізу його кількісних характеристик та розробка практичних рекомендацій щодо врахування особливостей управління в зовнішньоекономічній діяльності енергетичних підприємств України.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Зовнішньоекономічна діяльність є важливим інструментом забезпечення стійкого розвитку національної економіки, оскільки вона сприяє розширенню ринків збуту, підвищенню конкурентоспроможності продукції та залученню валютних ресурсів. Через механізми експорту країна не лише отримує валютні надходження, необхідні для макрофінансової стабільності (більш ніж 50 млрд дол.), але й інтегрується у глобальні ланцюги створення доданої вартості (понад 17 млрд дол. у 2024 р.). Крім того, зовнішньоекономічна діяльність сприяє збереженню та створенню робочих місць у галузях, орієнтованих на зовнішні ринки, що позитивно впливає на зайнятість, доходи і сукупний попит [1].

Провідними експортними галузями в Україні протягом останніх років є аграрний сектор (59% товарного експорту) і металургія та сировина (15,2% експортних

доходів) [2]. Водночас стратегічно важливою для України є зовнішньоекономічна діяльність в електроенергетичній галузі, зважаючи на необхідність задоволення потреб побутових і бізнес-споживачів, забезпечення енергетичної безпеки, економічної стійкості країни, геополітичний стан та інтеграцію до європейського енергетичного простору (Табл. 1).

Зміст ЗЕД на рівні мікроекономічного суб'єкта – українського підприємства у галузі електроенергетики, – визначається чинним законодавством (норми НКРЕКП, Міненерго, митного та валютного законодавства і ін.) і полягає в реалізації економічних, технічних, правових та організаційних відносин, пов'язаних із взаємодією України з іншими державами щодо виробництва, постачання, обміну, купівлі-продажу та транзиту електроенергії та відповідної інфраструктури. Регуляторна та договірна база практичної реалізації ЗЕД здійснюється на основі міжнародних договорів, ліцензій, угод.

Зміст ЗЕД, згідно структурного підходу, можна деталізувати, розглянувши складові за видами операцій суб'єктів господарської діяльності в галузі електроенергетики:

1. Експорт і імпорт електроенергії за кордон (експорт) – переважно до країн ЄС; закупівля електроенергії з-за кордону (імпорт) – у періоди дефіциту потужностей.

2. Транзит електроенергії: пропуск електроенергії між третіми країнами через енергетичну інфраструктуру України;

3. Участь у міжнародних енергетичних об'єднаннях: синхронізація з Європейською мережею операторів систем передачі (ENTSO-E); виконання зобов'язань за договорами в рамках Енергетичного співтовариства ЄС.

4. Міжнародні інвестиції та співпраця: реалізація проєктів із модернізації електромереж, генерації за участі іноземних партнерів; залучення коштів міжнародних фінансових організацій.

5. Технічна інтеграція: встановлення стандартів сумісності з європейською енергосистемою; розвиток інтерконекторів – ліній міждержавного з'єднання.

Особливості зовнішньоекономічної діяльності підприємств електроенергетичного сектору, як справедливо зазначають дослідники Лір В., Биконя О., обумовлюються специфікою самої електроенергії як товару, та системною організацією енергетичного ринку [3, с. 9–10].

Тому, насамперед слід визначити специфічні властивості товару «електроенергія». Електроенергія має нетипові для більшості товарів властивості, які безпосередньо впливають на виробництво, зберігання, транспортування та торгівлю електроенергією.

Прояви цих особливостей відчують не тільки виробники, але і споживачі електроенергії в умовах вимушених обмежень на ринку протягом останніх років. Так, виробництво та споживання повинні відбуватися одночасно; електроенергія не може бути ефективно збережена у великих обсягах.

Таблиця 1

Значення ЗЕД у галузі електроенергетики для України

Напрямки очікуваних позитивних змін від ЗЕД	Нові можливості
Енергетична безпека	– Забезпечення надійного постачання електроенергії за рахунок імпорту у критичні періоди (наприклад, у разі дефіциту через обстріли чи аварії). – Доступ до резервних потужностей європейської енергосистеми (ENTSO-E).
Інтеграція до європейського енергоринку	Участь у ринку ЄС дозволяє Україні: – продавати надлишок електроенергії, – купувати за конкурентними цінами, – отримувати інвестиції в модернізацію.
Підвищення економічної ефективності	– Експорт електроенергії приносить валютну виручку. – Розширення ринків збуту сприяє підвищенню завантаження вітчизняних генеруючих потужностей.
Залучення міжнародних інвестицій	– Реалізація проєктів «зеленої» енергетики (ВДЕ). – Фінансування з боку міжнародних фінансових інституцій (СБРР, ЄІБ, Світовий банк).
Зменшення енергозалежності від країни-агресора	Повна синхронізація з ENTSO-E у 2022 році дозволила відмовитись від зв'язків з енергосистемою росії та Білорусі.
Стимул до технологічної модернізації	Необхідність відповідати європейським технічним і екологічним стандартам підштовхує до оновлення інфраструктури.

Джерело: розроблено авторами на основі [2–5]

Миттєве споживання вимагає постійного балансування між генерацією та споживанням. Будь-який дисбаланс між виробництвом і споживанням може призвести до нестабільності в енергосистемі, включаючи можливі відключення.

Споживачі отримують електроенергію в момент виробництва, що робить необхідність її постачання безперервним процесом. При цьому потреби споживачів в електроенергії коливаються, а попит суттєво зростає і падає протягом доби та пори року, тобто демонструє високу чутливість до часу.

Окрім того, передача електроенергії на великі відстані вимагає складної інфраструктури та супроводжується втратами енергії, що потребує значних інвестицій в транспортування (електромережі).

Електроенергія є стандартизованим, однорідним товаром, і її споживча вартість залишається незмінною незалежно від джерела генерації. Розбіжності в собівартості виробників (ядерна, гідро-, теплова, альтернативна тощо генерація), з одного боку, однорідність продукту – з іншого, високий рівень державного і наддержавного регулювання призводять до значних коливань цін на ринку [4].

Особливості управління ЗЕД обумовлюються також характером відносин між учасниками ринку електроенергії. Ринок електроенергії – це складна багаторівнева система взаємодії різних суб'єктів. В умовах ЗЕД ці суб'єкти поділяються на внутрішніх (українських) та зовнішніх (іноземних/європейських) учасників, кожен з яких виконує свою роль у виробництві, передачі, торгівлі й регулюванні електроенергії.

Спираючись на класифікацію суб'єктів енергетичного ринку України, проведену за функціональним принципом у дослідженні Бугас В. В., Казімірової О.В., конкретизуємо учасників ринку у зовнішньоекономічній площині [5], виділяючи наступні рівні їх взаємодії.

- Виробники електроенергії – державні та приватні генеруючі компанії (Енергоатом», ПрАТ «Укргідроенерго», ДТЕК, Donbasenergo, WindFarm, тощо), функція яких – виробництво і постачання обсягів електроенергії на внутрішній ринок і на експорт;

- Оператор системи передачі (НЕК «Укренерго»), виконує функції транспортування електроенергії мережами всередині країни та забезпечення міждержавного перетоку;

- Експортно-орієнтовані трейдери і постачальники (суб'єкти, що здійснюють

купівлю електроенергії на ринку з метою її перепродажу вітчизняним і закордонним кінцевим споживачам;

- Оператори системи передачі в країнах ЄС (наприклад, PSE S.A. у Польщі, MAVIR в Угорщині, Transelectrica в Румунії) – забезпечують перетоки електроенергії між Україною та цими країнами;

- Європейські постачальники, трейдери, кінцеві споживачі (компанії, що купують або продають українську електроенергію на європейських майданчиках;

- Регуляторні органи України (НКРЕКП, Міненерго) і ЄС (національні енергетичні регулятори, ACER) виконують функції узгодження правил, тарифів, дозволів, сертифікації і ін.

У зовнішньоекономічній площині така складна багаторівнева суб'єктна структура вимагає глибокого технічного та регуляторного узгодження між національними енергетичними системами для врахування економічних інтересів багатьох учасників..

Крім цього, міжнародна торгівля електроенергією пов'язана з питаннями енергетичної безпеки, геополітики та інтеграційних процесів, що надає зовнішньоекономічній діяльності в електроенергетиці особливої ваги в стратегічному контексті.

Об'єктом відносин між розглянутими учасниками ринку є електроенергія. Річні обсяги виробництва, споживання, експорту і імпорту електроенергії наведено у табл. 2.

Виробництво електроенергії після незначного зростання у 2021 р., знизилося в 2022–2023 р.р. через пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок військових дій. Спостерігається поступове зниження споживання, що пов'язано з економічним спадом та зменшенням промислової активності. Експорт електроенергії у 2023 р. значно скоротився через обмеження, спричинені пошкодженнями енергетичної інфраструктури та необхідністю забезпечення внутрішніх потреб.

За попередніми підсумками, у 2024 р. в Україні було вироблено понад 130 млрд кВт·год електроенергії. Це на 4,6% менше, ніж у 2023 році, коли виробництво становило близько 137 млрд кВт·год. Причинами скорочення виробництва стали втрати генеруючих потужностей через військові дії та окупацію частини територій, зокрема Запорізької АЕС. При цьому у 2024 році імпорт електроенергії зріс у 5,5 раза порівняно з 2023 роком, досягнувши 4,4 млн МВт·год, що свідчить про дефіцит власного виробництва і необхідність його компенсації [8].

Таблиця 2

**Обсяги виробництва, споживання та експорту/імпорту електроенергії
в ОЕС України протягом 2020–2023 рр.**

Показник	2020		2021		2022		2023	
	Обсяг, млн кВт год	Частка, %	Обсяг, млн кВт год	Частка, %	Обсяг, млн кВт год	Частка, %	Обсяг, млн кВт год	Частка, %
Виробництво е/енергії	155 414,2	100,0	156 000	100	148 800	100	137 000	100
Споживання е/енергії (брутто)	149 726,0	96,3	150 500	96,5	142 000	95,4	130 000	94,9
Споживання е/енергії (нетто)	118 719,5	79,3	120 000	76,9	113 000	75,9	105 000	76,6
Експорт е/енергії	5 166,3	3,3	3 495,4	2,2	2 400	1,6	366,5	0,27
Імпорт е/енергії	2284,9	1,4	1 693,6	1,1	820,4	0,6	806,4	0,6

Джерело: [6; 7]

У загальній структурі генерації електричної енергії основним джерелом електроенергії в Україні є атомна генерація, яка забезпечує понад 50% загального виробництва. Протягом останніх трьох років спостерігається поступове зниження виробництва теплової і гідрогенерації, що може бути пов'язано з руйнацією та подальшою модернізацією обладнання та переходом на більш екологічні джерела енергії [9].

У 2022 році, в умовах надзвичайної енергетичної ситуації, Україна здійснила термінове підключення своєї енергосистеми до мережі ENTSO-E, що стало початком процесу її інтеграції до європейського енергетичного простору. Подальший розвиток у цьому напрямі передбачає технічну синхронізацію та гармонізацію ринкових та регуляторних механізмів. Стратегічним пріоритетом для НЕК «Укренерго» є повна інтеграція до енергетичної системи ЄС, що відкриває нові можливості для міжнародної торгівлі електроенергією та посилення енергетичної безпеки країни [10].

Цей процес передбачає технічну, регуляторну та інституційну синхронізацію з європейськими стандартами та ринками електроенергії за наступними напрямками:

– Синхронізація з ENTSO-E – забезпечення паралельної роботи української енергосистеми з європейською мережею операторів системи передачі ENTSO-E, що включає виконання технічних та регуляторних вимог, необхідних для повноцінної інтеграції;

– Сертифікація як незалежного оператора системи передачі – у 2021 р. Укренерго було сертифіковано як незалежного

оператора системи передачі за європейською моделлю ISO, що є ключовою умовою для інтеграції до ENTSO-E;

– Розвиток міждержавних електромереж – компанія інвестує у модернізацію та розширення міждержавних ліній електропередач, що дозволяє збільшити обсяги експорту та імпорту електроенергії з країнами ЄС;

– Залучення міжнародного фінансування – Укренерго активно співпрацює з міжнародними фінансовими інституціями для залучення інвестицій у розвиток інфраструктури та реалізацію стратегічних проєктів.

Інтеграція до ENTSO-E сприятиме підвищенню енергетичної безпеки України, забезпеченню стабільного функціонування енергосистеми та відкриттю нових можливостей для зовнішньоекономічної діяльності в галузі електроенергетики.

На основі проведеного аналізу можемо виділити ключові особливості управління ЗЕД в галузі електроенергетики в Україні, обумовлені стратегічною важливістю цієї сфери, її високою урегульованістю, технічною складністю, специфікою продукту і характером взаємовідносин між учасниками (табл. 3).

Виявлені особливості управління зовнішньоекономічною діяльністю дозволяють розробити деякі практичні рекомендації для господарюючих суб'єктів, що здійснюють ЗЕД в галузі енергетики, з урахуванням її специфіки, за наступними напрямками:

– Знання та дотримання нормативно-правової бази. Йдеться як про націо-

Таблиця 3

Особливості управління ЗЕД у галузі електроенергетики

Особливість	Форма прояву особливості для суб'єктів ЗЕД
Державне регулювання і ліцензування	ЗЕД у галузі електроенергетики підлягає суворому регулюванню і контролюванню з боку держави (НКРЕКП, Міністерство енергетики, Держмитслужба). Необхідна наявність відповідних ліцензій на: – імпорт/експорт електроенергії; – постачання та передачу електроенергії.
Участь у європейських енергетичних ринках	Після синхронізації з ENTSO-E Україна має змогу: – експортувати/імпортувати електроенергію на ринку ЄС; – брати участь у ринку добової торгівлі, балансуєчному ринку тощо.
Інфраструктурні обмеження	Обсяг і напрямки ЗЕД залежать від наявності міждержавних перетинів (інтерконекторів) та обмежень за напрямками.
Регламентування торгівлі через аукціони	Перетин потужностей для імпорту/експорту розподіляється через електронні аукціони доступу до міждержавного перетину, які організовує «Укренерго». Розподіл потужностей для ЗЕД
Обмеження у воєнний час	З 2022 року ЗЕД в електроенергетиці періодично обмежується з міркувань енергобезпеки, наприклад: – заборона експорту в разі дефіциту; – пріоритети енергетичної безпеки і внутрішнього забезпечення.
Угода про Енергетичне співтовариство	Україна є членом Енергетичного співтовариства ЄС, що зобов'язує її гармонізувати законодавство у сфері енергетики з європейським та виконувати зобов'язання за міжнародними угодами
Валютне регулювання та митні процедури	Розрахунки ведуться в іноземній валюті, що підпадає під валютне регулювання НБУ. Імпорт/експорт електроенергії оформлюється згідно з митним законодавством України.

Джерело: розроблено авторами на основі [8–10]

нальне законодавство (Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інші нормативні акти, що регулюють ЗЕД), так і про міжнародні угоди, зокрема, про вимоги міжнародних договорів та стандартів, зокрема, ENTSO-E, що стосуються енергетичного сектору.

– Інтеграція до європейських енергетичних ринків. Потребує технічної синхронізації, забезпечення відповідності технічним стандартам ENTSO-E для доступу на європейські енергетичні ринки. Також слід забезпечувати регуляторну відповідність процедур і вимог щодо сертифікації і ліцензування, необхідних для експорту і імпорту електроенергії.

– Ефективне управління політичними і економічними ризиками. Передбачає оцінювання впливу геополітичної ситуації на ЗЕД та розроблення стратегії мінімізації ризиків.

– Налагодження міжнародного партнерства і пошук міжнародних партнерів для спільних проектів і інвестицій, участь у міжнародних енергетичних форумах та виставках для розширення контактів.

– Постійний моніторинг стану на міжнародних енергетичних ринках та адаптація стратегії до умов, що постійно змінюються.

– Інвестування в новітні технології та інноваційні рішення.

Практичне застосування наведених рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів у сфері зовнішньоекономічної діяльності в галузі енергетики.

Висновки. Енергетика відіграє ключову роль у національній економіці України, забезпечуючи її функціонування, розвиток та інтеграцію до світових ринків. В умовах воєнного стану цей сектор має стратегічне значення для економічної стабільності та безпеки держави. Від 2022 р. ця сфера тісно інтегрована в європейський енергоринок, що, з одного боку, надає нових додаткових можливостей, а з другого – залежності від технічних, правових і безпекових чинників. Україна є членом Енергетичного співтовариства ЄС, що зобов'язує її гармонізувати законодавство у сфері енергетики з європейським та виконувати зобов'язання за міжнародними угодами. Це призводить до підвищення ролі і значення зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів. Проведене дослідження доводить, що управління зовнішньоекономічною діяльністю у галузі електроенергетики має

низку особливостей, як то: державне регулювання і ліцензування ЗЕД, наявність відповідних ліцензій на імпорту/експорт електроенергії, на постачання та передачу електроенергії, можливості та обмеження міждержавних перетинів, розподіл потужностей для ЗЕД і ін. Виявлені особливості дозволили надати певні рекомендації для господарюючих суб'єктів, що здійснюють ЗЕД в галузі енергетики, з урахуванням її специфіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Національна експортна стратегія до 2030 року: на міжнародному торговельному форумі представлені ключові пріоритети та стратегічні цілі. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=2eb5c34f-2957-4220-b1ab-01d27eff1a2f&lang=uk-UA&title=NatsionalnaEksportnaStrategiia>
2. Тарасовський Ю. Україна у 2024 році експортувала агропродукції на \$24,5 млрд, що є другим результатом після рекорду 2021-го. *Forbes.ua*. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-u-2024-rotsi-eksportovala-agroproduksii-na-245-mlrd-shcho-e-drugim-rezultatom-pislya-rekordu-2021-go-03012025-26034> (дата звернення: 12.05.2025).
3. Лір В., Биконя О. Економічні механізми управління попитом на ринку електроенергії. *Економіст*. 2015. № 2. С. 9-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2015_2_3
4. Гончаренко М. В. Державне регулювання оптового ринку електричної енергії: світові моделі та вітчизняні реалії. *Державне будівництво*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2015_2_9
5. Бугас В. В., Казімірова О. В. Сутність, види та особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств енергетики в національній економіці України. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/77.pdf
6. Державна служба статистики України. Енергетичний баланс України. URL: <https://stat.gov.ua>
7. Платформа Energy Map. Імпорт та експорт електроенергії. URL: [map.ua- https://energy.org](https://energy.org)
8. Україна у 2024 році імпортувала рекордний обсяг електроенергії за 11 років. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/ukraina-u-2024-rotsi-importovala-rekordnyi-obsiag-elektroenerhii-za-11-rokiv>
9. Аналіз ринку електроенергетики в Україні. 2024 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-elektroenergetiki-v-ukraine-2024-god>
10. Офіційний сайт ДП «НЕК «Укренерго». URL: <https://ua.energy/>
1. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2024). Natsionalna eksportna stratehiia do 2030 roku: na mizhnarodnomu torhovelnomu forumi predstavleni kluchovi priorytety ta stratehichni tsili [National export strategy until 2030: key priorities and strategic goals presented at the international trade forum]. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=2eb5c34f-2957-4220-b1ab-01d27eff1a2f&lang=uk-UA>
2. Tarasovskiy, Yu. (2025). Ukraina u 2024 rotsi eksportovala ahroproduksii na \$24,5 mlrd, shcho ye druhym rezultatom pislia rekordu 2021-ho [In 2024, Ukraine exported \$24.5 billion of agricultural products, the second result after the 2021 record]. *Forbes.ua*. Available at: <https://forbes.ua/news/ukraina-u-2024-rotsi-eksportovala-agroproduksii-na-245-mlrd-shcho-e-drugim-rezultatom-pislya-rekordu-2021-go-03012025-26034> (Accessed: 12.05.2025).
3. Lir, V., & Bykonja, O. (2015). Ekonomichni mekhanizmy upravlinnia popytom na rynku elektroenerhii [Economic mechanisms of demand management in the electricity market]. *Ekonomist*, (no. 2), pp. 9–13. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2015_2_3
4. Honcharenko, M. V. (2015). Derzhavne rehulivannia optovoho rynku elektrychnoi enerhii: svitovi modeli ta vitchyzniani realii [State regulation of the wholesale electricity market: global models and domestic realities]. *Derzhavne budivnytstvo*, (no. 2). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2015_2_9
5. Buhas, V. V., & Kazimirova, O. V. (2018). Sutnist, vydy ta osoblyvosti rozvytku zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv enerhetyky v natsionalnii ekonomitsi Ukrainy [The essence, types and features of development of foreign economic activity of energy enterprises in the national economy of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/77.pdf
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2024). Enerhetychnyi balans Ukrainy [Energy balance of Ukraine]. Available at: <https://www.stat.gov.ua>
7. Energy Map Platform. (2024). Import ta eksport elektroenerhii [Import and export of electricity]. Available at: <https://map.ua-energy.org>
8. Ukraina u 2024 rotsi importovala rekordnyi obsiag elektroenerhii za 11 rokiv [In 2024, Ukraine imported a record volume of electricity in 11 years]. (2024). *UA-Energy*. Available at: <https://ua-energy.org/uk/posts/ukraina-u-2024-rotsi-importovala-rekordnyi-obsiag-elektroenerhii-za-11-rokiv>
9. Pro-Consulting. (2024). Analiz rynku elektroenerhetyky v Ukraini. 2024 rik [Analysis of the electricity market in Ukraine. Year 2024]. Available at: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-elektroenergetiki-v-ukraine-2024-god>
10. Derzhavne pidpriemstvo "NEK Ukrenenerho". (2024). Ofitsiyni sait [Official website]. Available at: <https://ua.energy/>

Стаття надійшла до редакції 30.05.2025.
The article was received 30 May 2025.